

Roechama

Reisverslag maart 2017

**Feest
bij de drieling!**

"Wie is de HEERE, onze God? Die zeer hoog woont, Die zeer laag ziet,...Die de geringe opricht uit het stof, de arme verheft uit het vuil,"
(Psalm 113:5, 6a, 7a)

"De HEERE is bij mij, te midden van wie mij helpen." (Psalm 118:7a)

Maartreis 2017

God voorziet

Opnieuw maakten we een reis naar Oekraïne. Nu met drie echtparen; Evert en Tineke, Harry en Gery en Wim en Ria.

Tot bijna veertien dagen voor de reis hadden we nog geen tweede busje, hoe Harry en Gery ook hun best deden er één te vinden. God echter voorziet. Wim en Ria hadden in Israël een echtpaar uit Monster ontmoet, waarvan ze wisten dat zij een busje hadden. Dirk werd gebeld en direct werd het busje beschikbaar gesteld. Wat waren we blij. Bovendien bleek het ook nog een heel

snel busje te zijn met veel pakruimte. Op het busje stond 'SECURITY'. Het herinnerde ons aan de beveiliging door de Allerhoogste. Deze 'security', deze beveiliging, hebben we zeker ervaren op de hele reis. Eerst al aan de grens. Na een dag rijden door Polen losten we in Hrubieszow in Oost-Polen bij een Messiaanse Gemeente de bovenste helft van de busjes. Na nog vijftien kilometer stonden we aan de grens van Polen met Oekraïne.

We mochten aansluiten aan de veel kortere linkse rij en waren de Poolse kant van de grens wonderlijk snel over. Aan de Oekraïense kant wierp de douanebeambte alleen twee blikken in het groene VW busje; één achterin en één bij de zijdeur. De twee benodigde stempels om het land in te mogen, werden ons bijzonder snel gegeven.

Gatenkaas

Na weken van voorbereiding en twee dagen busjes laden werden we in de Messiaanse Gemeente van Nieuw-Lekkerland tijdens de dienst op 18 maart uitgezegend. Een paar uur later vertrokken we. We overnachtten in

de buurt van Magdenburg en reden de volgende dag heel Polen door. Na genoemde voorspoedige grensovergang was onze eerste bestemming de stad Rovno, waar we via Chesed Osher in ruim twee jaar tijd ondertussen al 26 Joodse gezinnen sponsoren. Het viel niet mee om snelheid te maken, de weg leek wel een gatenkaas; de 90 kilometer kostte ons wel tweeënhalve uur. De laatste 60 kilometer reden we ook nog eens in het donker. De directeur Gena wachtte ons, zoals gewoonlijk, op aan de rand van de stad.

Maaltijd bij Pasha

Hij was samen met zijn vrouw Alla en zijn christelijke vriend, de arts Pasja, die wel een auto heeft, in tegenstelling tot Gena. Pasja had zijn huis voor ons beschikbaar gesteld, elk echtpaar kreeg een eigen kamer. Er wachtte ons een heerlijke maaltijd.

Kinderwerk gaat stoppen

Maandagmorgen kregen we in het Chesedgebouw een rondleiding. Gena vertelde dat het kinderprogramma helaas gestopt gaat worden. Het heeft allemaal te maken met het sterk verminderende budget dat bepaald wordt door JOINT uit Amerika, de grootste sponsor. "JOINT geeft liever geld uit aan armen dan aan kinderen," zo lichtte Gena toe. Het 'zondagschoolwerk' gaat gelukkig nog wel door, iedere zondag komen er wel 25 tot 30 kinderen: "Dat geld komt van de Joodse gemeenschap. Maar die bijdrage is wel minimaal." Het spijt Gena heel erg dat het kinderwerk moet stoppen. "Hier horen de Joodse kinderen over de feesten en over het land Israël. Het legt verbinding met het volk en land Israël, dat is heel belangrijk." Ook de andere hulp aan kinderen, zoals medicijnen, voedselpakketten enz. wordt gestopt.

Lift 15 jaar kapot

Om alle nieuwe gezinnen te kunnen bezoeken, splitsten we de groep op in tweeën. Evert en Tineke gingen met Dasja, die Engels kent, gezinnen bezoeken en de rest ging met Gena nieuwe gezinnen langs. Ria kent goed Russisch, dus deze groep had geen

vertaler nodig. Gena de directeur ging met ons mee. Het eerste bezoek dat deze groep deed, was bij Maxiëm van 41 jaar, die helemaal alleen woont. Om hem te bereiken moesten we lopen naar de 8e verdieping. De lift bleek al 15 jaar kapot te zijn. En dan te bedenken dat Maxiëm al sinds 2013 gehandicapt is vanwege een gebroken been: "Het was winter en glad, ik viel ongelukkig en brak mijn been op zes plaatsen. Er zitten twee metalen platen in mijn been. Vorig jaar heb ik mijn laatste operatie gehad," zo vertelde Maxiëm. Hij begroette ons hartelijk, terwijl hij leunde op een stok: "Sinds twee maanden kan ik lopen met behulp van een stok, tot die tijd moest ik me behelpen met krukken." Maxiëm vertelde dat hij nu zelfs stapje voor stapje, heel langzaam, de trappen af en op gaat. Hij liet ons zien dat zijn ene been vier centimeter korter is dan de andere.

Maxiëm heeft een Joodse moeder en oma. Hoe zijn oma de oorlog overleefd heeft, weet Maxiëm niet: "Ik heb er nooit met haar overgesproken. Zij wilde er niet aan herinnerd worden." Maxiëm heeft een Oekraïense vader. Hij was militair en daarom moest Maxiëm in zijn jeugd veel meeverhuizen. Toen hij drie jaar was, verhuisden ze naar Mongolië waar ze zes jaar bleven wonen. Nadat zij verhuisden naar Rovno, werd zijn moeder ernstig ziek en stierf. Zijn vader hertrouwde wel, maar de stiefmoeder kon de plaats van zijn moeder niet innemen. Maxiëm deed na de middelbare school een opleiding in de detailhandel en ging twee jaar in dienst. In 2010 trouwde hij met een vrouw, die al een kind had. Na het ongeval, toen er een tijd aanbrak van ziekenhuis en operaties, liet zijn vrouw hem in de steek; zij kon niet met de moeilijkheden omgaan.

Maxiëm moet alles zelf betalen; "Ik heb recht op subsidie voor speciale schoenen, die heb ik aangevraagd, maar ik krijg maar geen antwoord."

Het is mij niet gelukt

Maxiëm bleek een zus in Israël te hebben: "Zij helpt mij ook, zij heeft een tv en een laptop voor mij gekocht." Op onze vraag waarom hij niet meegegaan is toen zijn zus naar Israël ging, antwoordde hij: "Zij gingen al in 1997, we hadden allemaal toestemming, maar het is mij niet gelukt daar naar toe te gaan."

Maxiëm krijgt 1260 grivna (€45,-) aan (invaliditeits)pensioen, maar hij is bang dat ze hem van de 2e groep naar de 3e groep overplaatsen. Hij moet binnenkort voor een commissie komen. Chesed kan hem financieel niet helpen, omdat hij geen 'slachtoffer van de oorlog' is. We vertelden Maxiëm dat wij een sponsor voor hem hebben gevonden. We bemoedigden

"De lift bleek al 15 jaar kapot, terwijl Maxiëm al sinds 2013 gehandicapt is..."

hem met het boekje 'Kom naar huis', waarin Gods plan met Zijn volk wordt uitgelegd. Het was een aansporing om ook naar Israël te gaan. We gaven een (Plus)tas met kaas, stroopwafels, shampoo, zeep, tandpasta, de kalender met foto's van Nederland en Bijbelteksten en waarop ook de data van de Joodse feesten zijn aangegeven. Ook lieten we hier het boek de Schuilplaats achter.

Tragedie

Het bezoek bij Joeri maakte ook indruk op ons. Joeri heeft veel verdrietige dingen in zijn leven meegemaakt. Zijn zoon, Jan, kwam op 18 jarige leeftijd na een uitgaansavond niet thuis; hij werd dood aangetroffen aan de kant van de rivier. Tijdens de kennismaking met hem vertelde Joeri zelf: "Onze zoon is in 1991 verdrongen in de rivier." Voor Joeri en zijn vrouw Ira was

Joeri, met kado van sponsor

dit een verschrikkelijke tragedie. De zorg voor hun tweede kind Alexandra hielp hen het verdriet te doorstaan. Deze dochter is getrouwd en woont sinds 2002 in Duitsland. In de zomer van 2012 overleed Joera's vrouw aan een hartaanval en in januari 2014 overleed zijn enige zus Alla, waar hij een heel goede band mee had.

Joeri bleek een innemende man. Hij zag er jonger uit dan de 68 jaar die hij nu telt. Joeri is erg betrokken bij de Joodse gemeenschap in Rovno; eerst werkte hij van 1999 tot 2003 als coördinator bij het Joods Agentschap, daarna tot zijn pensioen in 2009 als administrateur bij Chesed. Hij bezoekt de synagoge en leest de Tora in het Russisch. Voor Joeri is een sponsor gezocht omdat hij diabetes heeft: "Het is erfelijk, mijn oma en tante hadden het ook. Ik heb een strak eetschema, anders kan ik in coma raken," zo legde Joeri. De medicijnen hiertegen zijn erg duur: "De prijzen van de medicijnen zijn erg gestegen. Er zijn heel veel apotheken, want het is 'big business'". We legden het sponsorplan aan Joeri uit. Hij was heel blij met de aanvulling op zijn pensioen van € 25,- per maand. Er was voor Joeri ook een pakket van de sponsor, dat overhandigden wij hem. Tenslotte gaven we hem de tas met de spullen, de brochure en het boek de Schuilplaats en namen afscheid.

Moeder vermist

Eenzelfde soort tragedie vond ook plaats in het gezin van Natasja van 29 jaar, bij wie we hierna op bezoek gingen. Toen Natasja 14 jaar was, in 2002, overkwam haar een groot verdriet: "Mama ging naar haar werk, maar kwam niet meer thuis. Ze was vermist.

De politie heeft overal gezocht, maar ze is nooit gevonden," zo vertelde de jonge moeder Natasja ons. Pas in 2016 kreeg Natasja een officieel document dat haar moeder overleden is, hoewel nog steeds niemand weet welke ramp haar overkomen is en haar lichaam nooit is gevonden. Natasja werd opgevoed door haar vader, die in 2014 aan kanker overleed. Natasja trouwde in 2009 en zij en haar man hebben nu twee kinderen. De oudste is Vika, een meisje van vier jaar, een heel lief en vrolijk meisje. De jongste heet André, een zoontje van net een jaar. Natasja is nog thuis vanwege zwangerschapsverlof. Dat duurt in Oekraïne wel drie jaar: "Mijn man heeft een privé garage bedrijfje." Het inkomen van hem is voor het gezin niet voldoende; de kinderen in de groei hebben van alles nodig. De kleine driekamerflat uit de tijd van Chroesjtsjov heeft Natasja van haar ouders geërfd: "We waren in 1995 net van een énkamerflat hier-

Natasja

heen verhuisd, toen mijn moeder vermist raakte, de flat staat nu op mijn naam." De vaste lasten zijn voor het gezin te hoog, temeer omdat de verwarming centraal geregeld wordt en je die niet kan minderen of afsluiten. Iedere flatbewoner betaalt naar de vierkante meters die hij of zij heeft en dat blijkt in de winter een hoog bedrag: "We krijgen gelukkig een redelijke subsidie," vertelde Natasja.

Het werd tijd om de koffer te openen, die voor het gezin was klaargemaakt. Voor de twee kinderen zaten er leuke dingen bij. Zo was er voor Vika een leuke rugtas, waar een prinsessenjurkje in bleek te zitten. Wat was ze trots toen ze het aan had. We gaven Vika ook nog een prachtige pop. André ontdeedde helemaal toen er een houten treinrails tevoorschijn kwam

en voor hem werd gemonteerd. Hij begon direct te spelen met de treintjes. Toen we Natasja vertelde dat ze door een jong gezin wordt gesponsord, dat zelf drie kinderen heeft, vroeg ze om een foto van hen. We beloofden er om te vragen.

Zoals overal lieten we ook hier een tasje met eerder genoemde inhoud achter.

Het is gewoon oorlog

De alleenstaande Sasja wordt al wat langer gesponsord, maar hij was de vorige keer niet aanwezig. Hij was toen voor een oogoperatie in Odessa. Op onze vraag hoe zijn gezichtsvermogen nu was, antwoordde hij: "Het is niet achteruitgegaan." Al sinds 1987 is Sasja arbeidsongeschikt vanwege zijn slechte gezichtsvermogen. Hij doet nu veel werk als vrijwilliger bij de Joodse gemeenschap. Hij organiseert hulp aan veteranen en culturele activiteiten. Sasja, die niet getrouwd is geweest, bleek twee kinderen in Israël te hebben: "Ik ben er acht keer geweest als vrijwilliger in het leger, drie keer in een tijd dat er oorlogshandelingen plaatsvonden. Helaas is er een leeftijdsbegrenzing en mag ik nu niet meer dienen." Het gesprek kwam op de oorlog in Oekraïne: "Het is gewoon oorlog, maar ze noemen het ATO, anti-terreur operatie. Tanks uit Oekraïne vechten tegen tanks die uit Rusland worden aangeleverd." Gena vertelde dat ook individuele Oekraïners zich bewapenen: "Ik heb onlangs gehoord dat er vijf miljoen pistolen, granaten e.d. door Oekraïne gaan."

Wim en Ria, Gery en Harry en Sasha

De schuld van de Joden

We dachten dat Sasja oorlogsslacht-offer genoemd zou moeten worden, omdat hij op 14 maart 1945 geboren was en dus recht zou hebben op steun van Chesed, maar: "Nee, de Duitsers waren hier in 1944 al weg, Rovno was allang bevrijd toen ik geboren werd."

De vader van Sasja kwam uit een gezin van 14 kinderen. Sasja vertelde verder: "Vader werkte bij de spoorwegen en daarom werd hij direct in het leger genomen. De anderen van het gezin bleven in Kovel en werden allemaal doodgeschoten toen de Duitsers kwamen. Niemand had gedacht dat de Duitsers niet dezelfde houding hadden als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Bij het massagraf staat nu ook een monument."

We hoorden nog veel meer, ook over de huidige situatie in Oekraïne. Gena zei: "Ze doen hun best om geen antisemitisme toe te laten, maar het kan zomaar zo zijn, dat wanneer twee mensen over de slechte situatie in Oekraïne spreken, er één zegt: "Het is de schuld van de Joden." De premier is Joods en ook verschillende deputaten. Ook de president heeft Joodse wortels. Wij zeggen vaak, wanneer de Joden de schuld krijgen van de slechte situatie: "In Israël regeren ook Joden, daar gaat het toch ook goed?""

Vier jaar in het bos geleefd

Een nieuw gezin, Loedmila en haar moeder, werd bezocht. Loedmila woont met haar moeder van 93 jaar samen in een flat. Haar moeder Sofia is nog heel fit. Zij kookt dagelijks voor hen beiden en ook voor het gezin van de zoon Valodja, die in een flat tegenover hen woont. Loedmila verraste ons bij binnenkomst met een kaart voor de sponsor met daarop een paar Bijbelteksten. Ze legde uit: "Toen ik gestopt ben met werken, ben ik de Bijbel gaan lezen."

Loedmila werd geboren in november

"...Sofia, niet naar huis gaan! De Duitsers hebben jullie huis omsingeld..."

1944 in Novograd-Volinsky. Haar ouders overleefden de oorlog op een wonderlijke manier. Haar moeder Sofia vertelde zelf het verhaal. Hoewel ze aan één oor slecht hoort, is ze

verder nog goed. Ook haar herinnering is nog goed: "Ik heb voor de oorlog samen met het gezin in een Kolchoz gewerkt, op 20 kilometer afstand van Novograd-Volinsky. Ook de familie van mijn latere man werkte daar. Ik was 17 ½ jaar. De Duitsers waren al heel snel in de stad, al in juli en twee weken na het uitbreken van de oorlog kwamen ze al in ons dorp. Ik werkte op de Kolchoz toen een meisje aan kwam rennen. Zij riep: "Sofia, niet naar huis gaan, de Duitsers hebben jullie huis al omsingeld en je ouders meegenomen." Mijn zus was ook niet thuis en mijn broer was in het leger. Het meisje zei ook: "Je moeder

heeft gezegd dat je je moet verstoppen in het bos." Ik heb vier jaar in het bos geleefd. Ik bleef in leven door paddenstoelen te eten." Sofia stopte, ze leek emotioneel te worden: "Om er veel over te praten is heel zwaar. Mijn voeten waren bevroren, mijn vingers, mijn oren..."

God heeft mij bewaard

De ouders van Sofia werden direct doodgeschoten. Sofia verstopte zich in het bos. Ze kreeg het wat beter toen haar toekomstige man Fjodor ook naar het bos kwam. Hij hielp haar overleven. Hij kende goed Jiddisch en leek net een Duitser. Ook was hij een goede verpleegkundige, dat gaf de mogelijkheid zijn toekomstige vrouw te redden. In 1942 bracht hij Sofia naar een groep partizanen. Ze trouwden al snel en niet lang daarna werd Loedmila geboren. Sofia eindigde haar verhaal met: "Ik heb het niet overleefd, omdat ik zo slim was. God heeft mij bewaard."

We genoten van een heerlijke maaltijd die Sofia had klaargemaakt. Loedmila las ons een vers uit Spreuken als een getuigenis van haar blijdschap: "...een blijmoedig hart is als een voortdurende maaltijd." (Spreuken 15:15b) Deze blijdschap was echt aanwezig. Drie vrouwen, ook vriendin Anna was aanwezig, zongen een paar Oekraïense liederen. Wij zongen voor hen: "For health and strength." Het was heel gezellig. Een zus en zwager waren uit Charkov over. Toen we hoorden dat de zwager een stuk land had, haalden we bloemen en groentezaden. Hij was zo ontzettend blij, hij bleef maar foto's maken van ons.

Op het eind kwam ook zoon Valodja er nog bij. Zijn dochttertje hadden we aan het begin van het bezoek verrast met een mooie pop. Hij kwam bedanken. Hij bleek ook gelovig te zijn. We gaven een paar boeken; 'De vrouw dronken van het bloed', 'de Schuilplaats' en ook 'Weg uit Babylon'. Bij het weggaan vertelde Valodja pas dat zij Jehova-getuigen waren geworden. Gena was achteraf heel blij dat we ook het boek Weg uit Babylon in het Russisch hadden gegeven: "Daar kunnen ze van leren," zei hij.

"Ik heb 4 jaar in het bos geleefd, ik bleef in leven door paddenstoelen te eten..."

Jelena en haar moeder

Voor de flat doodgeschoten

Evert en Tineke gingen alleen met de vertaalster Dasha op pad om ook nieuwe gezinnen te bezoeken in Rovno: "Best even spannend voor ons maar ook voor Dasha, maar met veel enthousiasme zijn we op pad gegaan." We gingen naar het eerste bezoek van een fantastische dag. Er werd al met smart op ons gewacht door een enthousiaste oma en Jelena Chmiljetski. Zoon Maksiem was op school. Nadat we kennis gemaakt hadden, zijn we begonnen met het uitdelen van de cadeaus van de sponsor. Natuurlijk ook de cadeaus die we van de kinderen van onze gemeente meegekregen hadden. Deze waren speciaal met het Poerim feest ingezameld voor de arme mensen in Oekraïne. Moeder was erg onder de indruk van alle cadeaus en van de speciale berichten van het sponsor gezin vanuit Nederland. Ook oma was emotioneel en onder de indruk. De vader van Maksiem woont niet meer bij hen thuis; hij betaalt wel de sport van Maksiem en ziet hem elke week.

Oma vertelde over haar familie: "Mijn moeder is geboren en opgegroeid in Siberië en mijn vader was piloot in de oorlog. Hij raakte gewond en ontmoette zo mijn moeder. Ze werden verliefd en trouwden. De familie van mama woonde in een flat in Rovno, waar alleen maar Joodse mensen woonden. Tijdens de oorlog moesten alle mensen de flat uit en werden voor hun flat doodgeschoten en in de waterput gegooid. Later zijn mijn ouders ook in Rovno gaan wonen. Uiteindelijk is Jelena en later Maksiem geboren." Jelena vertelde dat Maksiem vaak ziek is: "Hij heeft een slechte afweer. Dat betekent dat hij vooral in het voor- en najaar last heeft van bronchitis. Hier-

voor gebruikt hij een inhalator." Maksiem vindt leren op school best moeilijk; "Het is meer een actief kind."

Jelena vertelde, dat als ze uitgenodigd worden om de Bijbelse feesten te vieren bij Chesed, ze dan graag gaan: "Maksiem gaat trouw naar de kinderclub en heeft daar verschillende vriendjes."

Evert en Tineke met Maksiem

Geen werk, geen inkomen

Na het eerste bezoek gingen we voldaan en dankbaar naar het tweede bezoek. Zo was de dag goed begonnen. Het is bijzonder om mensen te ontmoeten en hun verhaal te horen. Zeker ook om te zien hoe dankbaar ze zijn voor je bezoek. Ditzelfde mochten we gaan zien bij Katja. Ook nu weer een nieuw gezin. Katja was erg zenuwachtig. Dasha vertelde dat ze bang was dat ze het niet goed deed; we stelden haar gerust. We genoten eerst van de lekkere thee die ze voor ons had gemaakt. Gerustgesteld vertelde ze haar

verhaal: "Ik ben gescheiden van mijn man, omdat hij dronk en agressief was. Gelukkig heeft hij zijn drankprobleem overwonnen en zijn we weer samen als gezin. Zo nu en dan voelt hij zich nog wel eens agressief worden, maar hij gaat dan vissen en daar wordt hij rustig van." Hun zoon Vladimir (Vova) gaat zo nu en dan mee met vissen. Ze hebben het niet breed. Omdat vader seizoenswerk heeft als lasser, hebben ze geen regelmatig inkomen: "Hij heeft vaak maanden geen werk en dus geen inkomen." Vader Viktor moet ook nog regelmatig zijn ouders helpen. Het zijn oude mensen en zij kunnen niet meer zelf hun groentetuin onderhouden. Dat doet Viktor dus en gelukkig kan het gezin hierdoor soms nog verse groente krijgen. Katja werkt als verkoopster in een sportwinkel. Zij verdient echter maar 40 dollar per maand en daar moet ze elke week vijf hele dagen voor werken. Hierdoor is Vova vaak alleen; hij moet dan voor zijn eigen eten zorgen.

Gelukkig kan Vova regelmatig naar het Chesed gebouw om te spelen, te knutselen en vriendjes te ontmoeten. Eén van zijn beste vrienden is Maksiem, waar we eerder geweest waren. Later ontmoetten we Vova in het Chesed gebouw; we zagen hem daar stralen! We werden ons opnieuw bewust hoe belangrijk de kinderclub voor deze kinderen is. Ze worden niet alleen uitgedaagd om hun talenten te ontwikkelen, maar ontmoeten daar ook vriendjes. En ook hun ouders komen zo in aanraking met andere ouders.

Ze willen wel naar Israël maar vanwege de ouderdom van beide ouders willen en kunnen ze dit niet: "In Israël hebben we geen familie." Als het in Gods plan past, gaan ze. Ze zien er wel naar uit. Katja vertelde: "Ik was begonnen om Hebreeuws te leren, maar ik ben er even mee gestopt." We deelden de Poerim cadeautjes uit

Tineke en Katja

“Waarom doen jullie dit?”, vroeg ze emotioneel...

en lieten het boekje “Kom naar huis” en het boek van Corrie ten Boom achter. “Waarom doen jullie dit?” vroeg Katja emotioneel. We legden uit dat we liefde van God in ons hart gekregen hebben voor het Joodse volk en dat we hen willen bemoedigen. En omdat we vanuit Gods Woord opgeroepen worden met de woorden uit Jesaja 40: “Troost, troost Mijn volk” We lazen nog ter afsluiting samen Psalm 100:1-3.

Toen we weg gingen en vertelden dat een van haar sponsors een tiener was, kon Katja dit bijna niet geloven. Ook hier was ze erg geëmotioneerd over en ze wilde alles van haar weten. We hebben direct 's avonds deze sponsor kunnen berichten en de eerste informatie is al binnen. Later zouden ze verder contact opnemen. Zo zagen we dat wederzijdse informatie en relatie erg belangrijk is voor de mensen in Oekraïne.

Ik heb alles wat ik nodig heb

Bemoedigd en met een dankbaar hart gingen we op pad naar Tatjana. Ook zij is nieuw opgenomen in ons sponsorplan. We waren inmiddels met Dasha al aardig vertrouwd en de samenwerking verliep erg prettig. Ook zij vertelde honderduit over haar leven en haar toekomstplannen. Voor ons was het gelijk een goede oefening in de Engelse taal.

We ontmoeten Tatjana op straat, het was moeilijk te vinden. Omdat het

een nieuw adres was, wist Dasha niet precies waar ze woonde. Na een paar keer heen en weer gebeld te hebben en wat rondjes gereden te hebben, kwam ze aanlopen. Ze woont samen met haar vader in een klein en armoedig huisje zonder warm water. We ontmoetten een intelligente vrouw die een medische opleiding gevolgd heeft en ook hierin een baan gehad heeft. Door een val, jaren geleden, heeft ze letsel opgelopen en kan ze haar werk niet meer doen. De gevolgen van deze val zijn nog moeilijk precies in beeld te brengen, omdat Tatjana moeite heeft dit te accepteren.

Haar vader was militair in het leger, hierdoor hebben ze in veel steden in Rusland gewoond. Ze hebben eigenlijk geen familie meer. Veel familieleden zijn overleden in werkkampen in Siberië. Vader heeft een pensioen waar ze met z'n tweeën van moeten leven. Tatjana gaf aan: “Daar kunnen we van overleven, maar niet van leven”. Dit is hun enige inkomen en toch is vader dankbaar: “Ik heb alles wat ik nodig heb!” We keken rond en voelden ons toch even beschaamd, met onze bezittingen en vaak onze ondankbaarheid. In 1990 keerde het gezin terug naar Rovno en daar wonen ze nog steeds. Tatjana doet vrijwilligerswerk bij Chesed; zo brengt ze bijvoorbeeld maaltijden rond. Ook viert ze daar de Bijbelse feesten en soms gaat ze naar de synagoge. Als kind las ze veel in de Bijbel en wilde ze Israël wel eens zien. Dat is er nog niet van gekomen. We lazen samen Psalm 23. Tatjana haalde een oude Bijbel tevoorschijn, zo kon ze meelesen en ook hardop voorlezen. Zo sprak ze zelf deze mooie woorden uit en kon haar vader dit ook horen. We mochten hen hiermee bemoedigen. Na het uitdelen van de cadeaus

Svetlana

gingen we weer weg. Opvallend was ook hier weer de dankbaarheid voor het bezoek. God is groot!

Ik durf niet

Voor ons volgende bezoek moesten we terug naar het gedeelte waar veel flats staan. We ontmoetten Svetlana, in een net en schoon flatje. We werden warm ontvangen met heerlijke thee en koekjes. Er hingen mooie geborduurde schilderijtjes aan de wand. Die bleek Svetlana zelf gemaakt te hebben. Maar doordat ze last heeft van haar ogen, lukt dit niet meer. Afgelopen winter is ze gevallen en sinds die tijd heeft ze erg last van haar knie. Eigenlijk heeft ze een operatie nodig, maar dat kan ze niet betalen. We zagen dat ze er erg veel last van heeft, maar klagen deed ze niet. Svetlana heeft een volwassen zoon die als elektricien werkt en waar ze een fijn contact mee heeft. Zelf heeft ze geen werk meer. Ze heeft altijd een goede baan gehad als inspecteur. Ze inspecteerde en controleerde bijv. scholen op hygiëne. Door een faillissement van dit bedrijf heeft ze haar werk verloren en dus heeft ze geen inkomsten meer. Zo nu en dan doet ze wat klusjes, maar dat is niet genoeg om rond te komen. Omdat ze pas 51 jaar is, krijgt ze nog geen pensioen. Op de vraag hoe ze over Israël denkt, gaf ze aan: “Ik kan slecht met veranderingen omgaan en ik durf mijn veilige wereld niet te verlaten. Misschien wel als mijn zoon zou gaan.” We zagen dit bij meer mensen. De stap om Aliya te maken is groot en omdat hun situatie niet stabiel is, durven ze geen grote stappen te zetten. Ook Svetlana viert de feesten bij Chesed. Wij werden ons er opnieuw van bewust hoe belangrijk Chesed voor de Joodse gemeenschap is. We zagen hoe schrijnend het is dat de financiën steeds minder worden en dat er steeds meer activiteiten gestopt

Tatjana leest uit haar oude Bijbel

Tatjana en haar vader

moeten worden. We mochten haar be-
moedigen met Jesaja 41:8-10.

Direct op de gebedslijst

Opeens kreeg Dasha een telefoontje van Chesed, of we toch nog bij Sonja langs wilde gaan. Haar man Ivan had die morgen een hersenbloeding gehad (in 2010 de eerste en dit jaar dus al twee). Hij was gereanimeerd en lag nu in het ziekenhuis; daarom was het bezoek afgezegd vanmorgen. Maar Sonja verlangde zo naar ons bezoek dat ze vroeg of we toch wilden komen. Door dit verhaal werden we zelf geroerd en wilden we er graag naar toe. We werden hartelijk ontvangen door een lieve vrouw, door wie we direct meegenomen werden in het verhaal over haar man. Ze was net terug uit het ziekenhuis en heel bezorgd. Ze vertelde: "Ik geloof in God en vertrouw Hem, maar ik vind het wel heel moeilijk." We konden aangeven dat we hun situatie op de gebedslijst konden zetten, als ze dat wilden. Dan zouden er direct mensen voor haar man gaan bidden. We mochten het diezelfde avond doorgeven aan de maker van de gebedslijst; de nieuwe lijst zou één dezer dagen uitkomen. Het zou er direct opgezet worden. Mooi hoe God ondanks de zorgen de timing van alles in Zijn Hand houdt!

De moeder van Sonja was in 1920 in Wit Rusland geboren. Ze heeft ternauwernood een massa executie over-

de massagraven in Rovno. Sonja vertelde over twee plekken; een ongekend groot aantal Joden werd hier afgeslacht. Later deze week zouden we een massagraf bezoeken in Vinnitsa. We hoorden ook dat er steeds nieuwe plekken van massagraven ontdekt worden.

Sonja vertelde verder: "Mijn twee dochters wonen al langere tijd in Israël." De jongste, Lilja, was overgekomen en stapte net de flat binnen. Ze vertelde dat ze al 14 jaar in Beersheva woont en in een ziekenhuis werkt. Daar verzorgt ze de dieetmaaltijden voor de patiënten.

We mochten opnieuw uit Gods Woord lezen en hen samen in deze moeilijke en onzekere tijd bemoedigen. We lasen vanuit Psalm 107:28 en sloten af met gebed. Onder de indruk gingen we terug naar het Chesed kantoor.

Twee keer gelezen

Het laatste bezoek op deze dag deden we dus met de hele groep. Omdat we voor de familie Waldman een gift hadden meegekregen van de sponsor, gingen we ook bij hen langs. Het gezin was compleet: vader Dimitri, moeder Olga en de kinderen Vova, Ivan en Andre. Ze kregen ook de cadeautjes die in de gemeente tijdens Poerim waren verzameld. De kleine Andre kreeg een heel grote Dikki Dik knuffel. Wat was hij er blij mee. We genoten van het gezin en het enthousiasme. Toen we bij het afscheid nemen de tas met spullen gaven en vroegen of ze de Schuilplaats al hadden, reageerde

"...'De Schuilplaats'? Die heb ik al twee keer gelezen!"

Familie Waldman

Olga enthousiast met: "Ja, die heb ik al twee keer gelezen!" Gelukkig hadden we ook nog andere boeken.

We moesten ons haasten naar het restaurant. Pasja trakteerde ons daar op pizza's. Hij vertelde dat hij een zware dag achter de rug had. Hij had een plastische chirurgische operatie moeten uitvoeren net onder het oog. We vroegen hoe het zit met beloning en ook hoe hij dat deed met mensen die het niet kunnen betalen. Hij vertelde dat hij mensen ook opereert die het niet kunnen betalen, maar dat hij rijken gewoon laat betalen. Hierbij noemde Pasja Spreuken 22:16b: "Wie een rijke geeft, zal alleen maar gebrek hebben."

Het was een mooie avond. We sloten de avond bij Pasja rond de keukentafel af.

Ontmoeting met Eva

De volgende morgen losten we wat van de inhoud van het busje bij Chesed en ontmoetten daar ook Eva met haar moeder. Zij waren speciaal voor ons even gekomen. We waren zo benieuwd hoe het met Eva ging. Ze was prachtig gekleed met door haar moeder genaaide kleding. Ze droeg ook een grote zonnebril, omdat ze haar ooglid moeilijk kan sluiten en ook om haar gezichtje wat te verbergen. Eva zag er weer wat leuker uit in haar gezicht, de operatie had haar

Sonja met de Roechamakalender

leefd. Veel van haar familie werden tegelijkertijd doodgeschoten. Zij kon samen met haar zus op tijd wegrennen en vluchten naar niet bezet gebied in Rusland. Haar eerste man is gestorven en ze trouwde later opnieuw. Uit dit huwelijk werd Sonja geboren. Ze gingen in Rovno wonen. We kregen deze keer veel verhalen te horen over

Pasja trakteerde op pizza

Eva na de operatie

weer een stukje mooier gemaakt. Ze was zo vrolijk en werd nog blijer van de Poerim cadeautjes. Toen ze een klein pluche hertje kreeg, kon ze haar geluk niet op. We beloofden voor Eva te blijven bidden en met operaties te blijven sponsoren.

Twee keer per jaar contact

Daarna ging Gena met ons mee naar nog twee nieuwe gezinnen, die buiten de stad Rovno wonen, maar wel op de weg naar Chmelnijsky, de volgende stad van bestemming. Eerst kregen Oksana en haar zoon Kliment van 12 jaar een bezoek. Zij wonen in Zdolboenov, nog geen 20 kilometer van Rovno. In het huis wonen ook de ouders van Oksana. Haar moeder is invalide van de 2e groep, haar vader is ook niet erg gezond. Oksana werkt als boekhoudster bij een dierenarts. Zij had speciaal vrij gevraagd om ons te kunnen ontvangen. Haar man verliet het gezin definitief in 2012 toen hij naar Rusland ging op zoek naar werk. Sinds die tijd draagt hij helemaal niet meer bij aan de kosten van het gezin. Slechts twee keer per jaar maakt hij

Oksana met een foto van Kliment

Skype contact met zijn zoon, op zijn verjaardag en met nieuwjaar. We legden Oksana uit wat Stichting Roechama doet en dat ook zij geholpen gaat worden. We gaven haar het boek *De Schuilplaats* en lazen ter bevestiging psalm 91:1-4: *"Wie in de Schuilplaats van de Allerhoogste is gezeten... Ik zeg tegen de HEERE: Mijn toevlucht en mijn burcht, mijn God, op Wie ik vertrouw."* Ze dronk de woorden in. Zoals in elk gezin gaven we ook hier het Poerimkadoetje en een

Valodja

tas met spullen, waarbij ook steeds het boekje 'Kom naar huis'.

Houding van liefde

In dezelfde plaats Zdolboenov woont ook de familie Pljoesser. Aan de rand van de stad, naast de spoorlijn, te bereiken via een hobbelig zandpad, woont de gehandicapte Valodja van 49 jaar samen met zijn moeder Galina. Valodja, die door een hersenletsel vanaf zijn geboorte spastisch is, kwam ons tegemoet lopen. De coördinatie van zijn bewegingen is erg gebrekkig, zagen we. Maar wat een spontane man was hij, met een goed hart. Hij kent een paar woorden Duits, dus af en toe gooide hij er een woordje tussendoor, zoals: *"Danke sehr."*

Tien jaar geleden is de vader van Valodja, Viktor, overleden. Viktor werkte bij de spoorwegen als opleidingsinstructeur; heel veel machinisten zijn door hem opgeleid; *"Hij was een zeer gerespecteerde man,"* zo vertelde Ga-

Afscheid bij familie Pljoesser

lina trots over haar man. *"Mijn man was Joods, ik niet. Mijn ouders hadden een houding van liefde, ook naar de Joden. Zij praatten altijd over de Bijbel. Als er gasten kwamen, zei mijn moeder altijd: "Was je handen, we gaan eten." God heeft mij deze goede man gegeven. Hij was een man van 'een man een man, een woord een woord'. Waar ik ook kom, nu nog na tien jaar, spreken ze goed over mijn man. Valodja moet nog vaak huilen en wil dan naar de begraafplaats."* Galina was erg dankbaar voor de hulp die aan Valodja gegeven gaat worden; *"We hebben alles, brood en water. Ik weet niet hoe ik jullie moet bedanken. Ik bid voor jullie. God is mijn kracht en mijn schild."*

Galina bleek nog een zoon te hebben, Valeri, een broer dus van Valodja. Hij woont in Rovno, heeft twee kinderen en is militair: *"Hij ziet geen toekomst hier voor zijn kinderen,"* gaf Galina aan. Dat bood ons een mooie gelegenheid om te spreken over Gods plan met

Boerenbont uit Nederland

Zijn volk, zoals dat ook in het boekje "Kom naar huis" wordt uitgelegd. We kregen een heerlijke maaltijd, het 'abeed', met soep, vis en groente voorgeschoteld. Het was allemaal bereid met water dat uit de waterput gehaald moest worden, omdat er geen stromend water was. We brachten nog allerlei spullen, zoals een spreij, zaden voor de tuin en verschillende boeken en brochures, ook voor zoon Valeri.

Zoveel warmte

We namen afscheid, ook van Gena, en gingen op weg naar Chmelnijsky, dwars door het vlakke uitgestrekte land.

Aangekomen in Chmelnitsky, na drie uur rijden, gingen we direct bij Jefim op bezoek. Deze man, die vanwege zwaar beschadigde ruggenwervels alleen maar kan liggen of staan, bezoeken we altijd wanneer we in de stad zijn. Hij vertelde over de oorlog, hoe zijn vader de familie gewaarschuwd had, dat de Joden weg moesten gaan, toen de Duitsers kwamen: *"Maar niemand wilde geloven dat de Duitsers slecht waren; in WO I deelden ze immers snoepjes uit!"*.

We lazen bij Jefim uit Johannes 6, waarin staat dat de Heere Jezus Zelf het brood is, dat aan de wereld het leven geeft.

Ondertussen had Jefim de twee vrijgezelle zussen Irina en Hanna al gebeld, die om de hoek wonen, dat wij ook even bij hen langs zouden komen. Zij waren zo blij verrast toen we bij hen naar binnen kwamen: *"We wisten niet eens dat jullie in Oekraïne waren. Iedereen wil jullie zien, wat fijn dat jullie weer bij ons komen. Jullie kunnen je niet voorstellen hoeveel warmte er van jullie uitgaat."* Deze dankbare mensen deelden hun vreugde met ons. Ira hoeft nu slechts één keer per half jaar terug te komen voor controle bij de vrouwenarts: *"Zij geeft altijd heel veel aandacht. We hebben een goede verhouding."* De zussen zijn Chesed heel dankbaar: *"Zonder Chesed kunnen we geen minuut leven. Chesed heeft ons vrienden gegeven."* Ook vertelden ze opnieuw hoe zij steeds bezoek krijgen van Valya, een "protestantse", die met hen *"woorden leest uit de Bijbel"* En ook deelden ze dat het gebed van de vorige keer hen zo verwarmd had. We zongen bij hen een lied en natuurlijk baden we voor hen, zoals ze zelf zo graag wilden.

"We wisten niet eens dat jullie in Oekraïne waren, iedereen wil jullie zien..."

Als Hij bestaat

De skypevriendin van Ria, Sofia, wachtte ons op met een maaltijd, zoals gewoonlijk. Ze had hier heel lang naar uitgezien. Het was erg gezellig. Wederzijds werden er cadeautjes uitgedeeld. De kat was er ook. Harry en Gery hebben zelf ook een poes en vroegen ernaar. Hij is voor Sofia een echt maatje: *"Ik ben de hele dag alleen. Ik praat met hem en als ik ga slapen ligt hij op het voeteneind, lekker warm."* Evert las uit Jesaja 40:27-31 en zei: *"We lezen in dit hoofdstuk over de grootheid van God. Als we op Hem zien en het van Hem verwachten, ontvangen we nieuwe kracht."* Sofia dacht lang na en zei: *"Waarom straft God slechte mensen niet?"* Deze vraag gaf gelegenheid de boodschap van het Koninkrijk te brengen. Sofia, opgegroeid onder het atheïstische

Sofia met Pöerimcadeautje

Ontmoeting met Rimma

Woensdagmorgen werden we opgehaald door onze contactpersoon bij Chesed Bhest, Ira, die ook in Nederland bij ons gelogeerd heeft. Zij bracht ons bij het tijdelijke Chesed gebouw. Het oude is gesloopt, er wordt hard gewerkt aan een nieuw multifunctioneel gebouw. Als eerste vond er een ontmoeting plaats tussen Harry en Gery en de door hen gesponsorde vrouw Rimma en haar moeder. Dit is wat zij zelf vertellen:

"Sinds twee jaar sponsoren wij Rimma en haar zoon Igor uit Chmelnitsky. Wij waren voor de eerste keer mee met Wim en Ria. Toen wij 's woensdags bij Chesed kwamen om spullen te lossen, bleek Rimma samen met haar moeder daar al te zijn. Ze was ziek geweest en ze schaamden zich zo voor de chaos in

De zussen Hanna en Irina

communisme reageerde: *"Ik zeg altijd: 'Als Hij bestaat, dan ben ik Hem dankbaar dat jullie er zijn. Als mijn moeder, die al lang overleden is, wist dat ik jullie heb leren kennen, zou ze heel gelukkig zijn."* Sofia vroeg ons nog persoonlijk naar onze manier van Bijbellezen en gebed. Zij probeert 's avonds wat te lezen.

We waren dankbaar voor dit gesprek en nadat we gebeden hadden, namen we afscheid en gingen naar ons hotel.

huis, dat ze liever had dat we haar bij Chesed ontmoetten. Rimma zelf was eerst nogal stil en terughoudend, in tegenstelling tot haar moeder. Op een gegeven moment vertelde zij toch haar verhaal, vertaald door Ria. We gaven haar een foto waar ons hele gezin op stond. Hier was ze erg blij mee. Ook hadden wij nog andere spullen voor haar gekocht, die ze goed kan gebruiken. Op een gegeven moment moesten we toch afscheid nemen van haar.

Jefim Noedel

Ontmoeting van Rimma met haar sponsors, Harry en Gery

We hebben hartstochtelijk afscheid genomen van haar en haar moeder. Je wilt haar graag meenemen, uit de ellendige omstandigheden waar ze in verkeerd, maar dat kan helaas niet. Je moet toch loslaten. De rest van de dag bleven we steeds aan haar denken, aan onze ontmoeting. We vonden het wel jammer dat we Igor nog steeds niet ontmoet hebben en dat we haar niet bij hen thuis konden bezoeken. Haar moeder liet een klein fotootje zien waar Igor opstond. We hoorden dat hij 21 jaar was en geen werk heeft vanwege hartproblemen. Ze vertelde ook nog dat haar vader een Cohen was en dat ze elke shabbat de kaarsen aansteken. Ze zijn diep gelovig. Wij vertelden haar dat wij van hen houden en steeds voor haar bidden. Misschien dat we de volgende keer wel bij haar thuis mogen komen en ook Igor mogen ontmoeten. Als de levensomstandigheden van hen verbeterd zijn. Zo de Heer het wil komt er een vervolg. We zijn blij dat we haar hebben ontmoet."

Alleen op stap

Evert en Tineke waren ondertussen op weg gegaan naar Kamjanets-Podolsky. Hier volgt hun verslag:

We mochten deze dag naar Kamjanets-Podolsky, anderhalf uur rijden. Er zou een vertaler meegaan vanuit Chmelnitsky: "Mooi, dan konden we direct kennismaken en voorbereiden. En hij wist de weg." Maar het liep anders. Hij kon vandaag niet, of we dan maar alleen naar Kamjanets-Podolsky wilden rijden. Daar zouden we Vika

ontmoeten en die zou ons vertalen. We kenden haar nog van vorig jaar. De reis dus alleen maken...? "Oké, we gaan!". We werden hartelijk ontvangen door Vika op het Chesed kantoor, dat we overigens prima konden vinden en zelfs de weg erheen was goed te doen. "Dank U Heer!"

Vika wordt zelf ook gesponsord en zij ging mee om te vertalen. Zo ontvang je niet alleen, maar deel je ook uit. Dat is wat Vika erg belangrijk vindt. Ze was zo blij en dankbaar voor het sponsorgeld en onze steun.

We zouden de eerste twee mensen ontvangen in het Chesed gebouw, maar Vika hoorde daar ook bij en zij begon direct te vertellen. We beloofden in ieder geval dat we aan het eind van de dag ook nog even bij haar thuis zouden komen om haar man en moeder weer te ontmoeten.

Vika vertelde over het matras dat ze gekregen had van haar sponsor: "Dat heeft zo goed geholpen!" Ze kampt namelijk al jaren met vreselijk pijn in haar rug, hierdoor kan ze niet lang staan, zitten en liggen. Door het orthopedisch matras slaapt ze weer goed. En door een betere bureaustoel gaat het zitten ook iets beter. Ook de stoel is via Roechama verkregen.

Roechama: helpers van God

Onlangs zijn ze er achter gekomen dat Vika's problemen ook te maken zouden kunnen hebben met de stand van haar tanden en kiezen. Dat klinkt gek, maar dit heeft effect op haar spieren. Binnenkort hoopt ze hiervoor een behandeling te krijgen: "De

artsen zijn hoopvol." Laten we mee bidden dat ze helemaal genezen wordt en weer volledig kan werken. Ze wil zo graag. Vika is een jonge vrouw die niets liever wil dan zich inzetten voor haar medemens. Een ander groot leed in haar leven blijkt het verliezen van hun kindje. Ze kon er eerder niet zo goed over praten, nu wel. Ze wil graag verder en het verlangen van haar hart is om zwanger te worden en er samen met haar man Sergey voor te zorgen. Het kindje was na een zwangerschap van zeven maanden te vroeg geboren en mocht nog één dag leven. Toen dit gebeurde, kreeg ze veel kaarten vanuit onze achterban. Vika zei: "Roechama zijn helpers van God, Hij stuurt jullie en weet wat er nodig is". Soms schrijf je een kaart en weet je niet wat voor impact dit heeft, nou bij deze!

Aan het eind van de dag zijn we nog even bij haar thuis geweest, waar ze samen met Sergey in het huis van haar moeder woont. In de haast belde Vika Sergey en vroeg of hij naar huis kon komen. Sergey is een jonge kunstenaar, hij is volop aan het ontdekken waar zijn talenten allemaal liggen. En dat is best veel; zo kan hij mooi schilderen, tekenen, boetseren en grafisch ontwerpen. Hij probeert zijn werk overal te verkopen, heel mondjesmaat lukt dit. Laten we bidden dat hij mag doorbreken en zijn talenten voor God mag inzetten. We mochten met hen bidden en we bedankten Vika van harte voor haar hulp en voor wie ze is.

Medische fout

Als tweede was Vera aan de beurt. Ook haar hadden we vorig jaar bezocht. We vroegen hoe het met haar man Vladimir ging. We wisten nog van vorig jaar dat hij zo tobde met zijn gezondheid. Door een medische fout is er veel misgegaan in en rond zijn neus

"Door een medische fout is er veel mis gegaan met zijn neus en luchtwegen..."

Vera

en luchtwegen. Hierdoor moet hij veel medicijnen slikken en is hij veel in het ziekenhuis. De doctoren kunnen eigenlijk de fout niet meer herstellen. Hierdoor kan Vladimir niet meer werken. Vladimir heeft veel hoofdpijn, vooral bij het inademen. Hij vertrouwt de artsen niet meer: *"Ze zijn vaak corrupt, het heeft geen zin om het hoger op te zoeken"*, volgens Vladimir. Vera kan niet werken, ze moet voor het gezin zorgen. Hierdoor leven ze van één invalidenpensioen. Ze hebben het daarom financieel erg zwaar. Gelukkig vallen ze in een subsidie regeling waardoor gas, water en licht goedkoper zijn.

Er is echter nog een zorg bijgekomen: hun zoontje David krijgt dezelfde klachten als zijn vader. Hier zijn ze erg bezorgd over. David heeft al een operatie gehad en er zijn poliepen verwijderd. Hij heeft hierdoor een slechte afweer. David wil graag arts worden, om zo dingen in de gezondheidszorg te verbeteren. Hij doet het goed op school. We hebben gesproken over het naar Israël gaan, maar deze stap durven ze niet te zetten. Al met al zijn er veel zorgen, maar we mochten Vera bemoedigen met een vers uit Jesaja 48 vers 17. Moge God hen wijsheid geven en hen leren wat nuttig is.

Sasja wil naar Israël

Sasja stond al even te wachten in het gebouw van Chesed; eigenlijk heel de

morgen al. Hij kwam regelmatig kijken of hij al aan de beurt was. Later hoorden we dat hij bang was om ons mis te lopen. Vorig jaar hebben we ook met Sasha gesproken. Er waren toen grote problemen met een pinpas van zijn vader. Daar was fraude mee gepleegd en het leek er op dat hij met grote schulden zou komen te zitten. We mochten hem hiermee helpen en toen was het gevaar geweken. Helaas is de vader van Sasja vrij snel daarna overleden. Sasja vertelde dat hij bezig was om de flat op zijn eigen naam te zetten. Zo komt er perspectief. Hij vertelde er enthousiast over. Sasja was een hele andere jongeman dan die we vorig jaar ontmoetten. Toen voelde hij zich beschaamd over hun financiële problemen. Nu was er hoop, ondanks het verdriet over zijn vader. Sasja heeft twee huisgenoten in huis, zodat hij zijn rekeningen kan betalen. Ook werkt hij af en toe en verdient zo wat bij; genoeg om straks de advocaat te betalen m.b.t. de papieren voor de flat. Sasja wil graag zelfstandig zijn problemen oplossen, en toont daadkracht. Wat een verschil met vorig jaar. Sasja kan moeilijk aansluiting vinden bij de Joodse gemeenschap: *"Daar komen alleen maar oudere mensen,"* zei Sasja en dat vindt hij jammer. Hij wil wel graag naar Israël. Hij heeft enkele jaren geleden in Zjtomir een cursus gevolgd over de Joodse cultuur en taal. Hij kon dit helaas niet afmaken, omdat zijn vader toen ziek werd en hij hem wilde verzorgen. We konden Sasja blij maken met de cadeaus. We hadden helaas geen herenkleding in de bus liggen, dat lag in de andere bus. Maar we hebben de volgende dag alsnog een tas met kleren gemaakt en gezorgd dat hij dit alsnog kreeg!

"Dank U Heer, U bent overal bij!"

Alexander en zijn moeder

Terug naar Oekraïne

We gingen snel op pad, en konden na enige tijd het adres vinden van een nieuwe familie, al moesten we wel even zoeken. We werden hartelijk ontvangen door de vrolijke Alexander (Sasja), die heel goed Engels sprak. Hij kwam bij de deur met een kipa en tsietsiet; een echte Joodse jongen. Later vertelde hij dat ze jaren in Israël gewoond hebben en dat hij nu bezig is om zijn identiteit te ontdekken. Hij praat regelmatig met de rabbijn en leest allerlei boeken. Er was geen stok tussen de krijgen. Inmiddels had de moeder van het gezin, Joelia, zich bij ons gevoegd. Ze zette direct thee, want ze zag dat Alexander het heel goed deed. Alexander vertelde dat hij op de universiteit zat en een technische studie doet, maar hij zei er direct bij: *"Eigenlijk is het niet wat ik wil, ik wil graag geschiedenis studeren."* Daar werd hij inderdaad enthousiast over. Zo is hij ook gids in de stad en werden we direct uitgenodigd om een rondleiding te krijgen. Moeder Joelia temperde hem wat en vond dat hij een beetje wispelturig is. Het gezin bestaat verder uit Michail en Anna, beiden waren op school. Het gaat goed met hen. Vader Roeslan was aan het werk. Hij verkoopt advertenties. Als hij werkt, verdient hij best wel genoeg. Maar het is seizoenwerk en dat betekent dat er vaak geen werk is. Dan hebben ze geen inkomen. Joelia was daarom erg blij met de kleren die we meegenomen hadden.

Ze wonen inmiddels al weer 12 jaar in Oekraïne. Het huis hebben ze toen zelf gebouwd, maar het onderhoud kunnen ze eigenlijk niet betalen. Voor die tijd hebben ze vijf jaar in Israël gewoond. Vanwege de oorlog moesten ze daar weg en zijn ze weer naar Oekraïne teruggegaan. Ze willen niet opnieuw naar Israël. Alexander zou dan direct

Afscheid van Sasja

het leger in moeten en dat willen ze eigenlijk niet. Doordat we ietsje te lang bleven praten, moesten we snel weer door. Maar het was ook zo boeiend om nieuwe mensen te leren kennen en hen te horen vertellen.

Dankbare opa en oma

We bezochten de opa en oma van Dimitri. Hij was aan het studeren en zijn moeder is lerares Engels en zij moest werken. Maar opa en oma wilden ons graag zien. We ontmoetten twee hele betrokken grootouders die het gezin echt helpen. Dimitri is inmiddels 18 jaar, maar niet helemaal lichamelijk gezond. Hij heeft chronische hart problemen, doordat hij een gaatje in zijn hart heeft en het hart moeite heeft om goed rond te pompen. Ook zijn ogen zijn niet helemaal goed; veraf kijken gaat wel maar dichtbij niet. Moeder Natasha werkt hard. Ze is vijf hele dagen aan het werk en kan het zo financieel niet redde, mede door wat hulp van opa en oma. Opa heeft in het leger gewerkt en oma was vroeger kok. We kregen dan ook heerlijke hapjes voorgezet en we kregen ook nog een zelf gemaakt flesje bessenslikeur mee. Ze waren erg blij dat we gekomen waren en bedankten Roechama voor de hulp aan hun dochter en kleinzoon.

Hulp Roechama is als medicijn

Snel gingen we naar Tatjana, de vrouw zonder benen, want ze zat al op ons te wachten. We werden ontvangen door haar man Anatoli. Hij glimlachte toen hij over Tatjana vertelde. Ze zijn nog steeds verliefd. De volgende maand zijn ze al 60 jaar getrouwd! Ondeugend antwoordde Tatjana op mijn vraag wat hun geheim is: "Wat wil je met zo'n vrouw als ik!" We moesten allemaal lachen. Het zijn vrolijke mensen, met veel liefde voor elkaar. Alleen kampt Anatoli met een behoorlijke rugpijn. Hij kan maar heel kort zitten en staat telkens heel voorzichtig op. Ondanks de pijn hoor je hem niet klagen en hij bediende ons met heerlijk sap. Ze hebben een zoon die hen bijna dagelijks bezoekt of even belt. Daarnaast hebben ze één kleinkind en drie achterkleinkinderen. Ze ver-

Bij Tatjana en Anatoli

telden er graag over. Tatjana puzzelt veel om haar geest scherp te houden. We merkten dat dit goed lukt. Ze is bij de tijd en ze vond het heerlijk om aandacht te krijgen. Ze weet precies wat er speelt. Tatjana vindt dat er veel verkeerde mensen zijn die het land kapot maken.

Ze zijn beiden erg dankbaar voor onze hulp, voor de kaarten en voor de materiële hulp. Ze zei: "Hulp van Roechama is als een medicijn". Uit de Bijbel lezen ze niet zo veel, maar wij mochten wel iets voorlezen. Dat deden we graag en wel Psalm 73:25 en 26.

Na thuis bij Vika geweest te zijn, reden we terug naar Chmelnitsky. In de stad vroegen we een taxichauffeur ons voor te rijden naar het hotel. Daar waren de andere vier reeds geruime tijd aanwezig.

Gebit opgeknapt

De andere groep had Ira als gids. Met haar legden we bezoeken of in de stad Chmelnitsky zelf.

Het eerste nieuwe gezin dat bezocht werd, bestaat uit zes personen; Olga en haar man Ilja met hun dochtertje Joelja van 6 jaar. Ook Olga's vader Sergey en moeder Nastja en hun andere dochter Jekaterina van 19 wonen bij hen. Noodgedwongen wonen ze met zijn zessen in twee kamers. Vader Sergey stond ons stralend op te wachten langs de kant van de weg. Hij had een heel slecht gebit, maar met hulp van Roechama was het he-

lemaal opgeknapt. Ook Olga heeft een slecht gebit. Dat veroorzaakt bij haar ook vaak hoofdpijn. Hoewel dochtertje Oelja al 6 ½ jaar is, gaat ze nog niet naar school; er was geen geld voor de schoolbenodigdheden en nu moet ze eigenlijk extra inhaallessen krijgen. Omdat ze nog zo slecht praat, heeft ze ook logopedische hulp nodig. We merkten wel dat Joelja een erg gesloten meisje was. Toen we haar de Poerim cadeautjes gaven en barbies en een hertje, ontdeedde ze en ging ze daar direct mee spelen in de andere kamer.

Ilja, die aan het werk was, en opa Sergey verdienen beiden niet veel met hun baan. Oma Nastja vertelde dat zij haar bijdrage in het gezin levert door van alles uit het bos te halen: "Zodra er wat te halen valt in het bos, zoals paddenstoelen, bessen en aardbeien, ga ik er naartoe." We zijn dankbaar dit gezin te kunnen gaan sponsoren. We lieten, behalve de Plustas, ook nog een pakket en een rugzak van de sponsor achter bij hen.

Een nieuw gezin

Het volgende gezin hadden we net een paar dagen ervoor aangeboden gekregen. Gena en Ira met hun dochter Alina die haar eerste kindje verwacht. Haar man woont en werkt in Tjernovt-sy. Hij is daar gebleven, terwijl Alina graag bij haar moeder wilde bevallen. In de gang stond een wasrek, vol met gewassen oude babykleertjes.

Gena en Ira hebben ook nog een zoon, Viktor, die getrouwd is met Natasja. Hun dochtertje Vika, de kleindochter dus van Gena en Ira, was ook aanwezig. Voor haar hadden we een leuke pluche pinguïn en een set barbies.

Ira vertelde dat bij haar borstkanker was vastgesteld: "In 2013 ben ik geopereerd en in 2014 heb ik een chemokuur ondergaan. Mijn haar is nu weer teruggekomen." De negatieve

Olga met haar dochtertje

"Mijn pensioen be- draagt 1400 grivna. De verwarming deze maand was 1200 grivna."

gevolgen voor haar zijn nog merkbaar: "Mijn gezichtsvermogen is achteruit-gegaan en ik heb hoge bloeddruk." Haar man Sergey kan niet werken, hoewel hij nog maar 52 jaar is. Doordat hij zijn heup heeft gebroken is zijn ene been 3 cm korter en loopt zijn ruggenwervel krom. Ze zeggen dat hij gezond is, maar ze nemen hem nergens aan als arbeider. Oma, die ook in huis woont, krijgt een pensioen en Ira ook: "Mijn pensioen bedraagt 1400 grivna (€ 49,-) De verwarming kostte deze maand 1200 grivna," zei ze veel betekanend. "Voor de flat betalen we nu 1300 grivna, omdat we subsidie krijgen, anders zouden we 3000 moeten betalen."

We lieten behalve de tas met inhoud ook nog wat extra geld achter voor Ira en voor de geboorte van de baby.

500 kipa's

De sponsor van de familie Janka-oeskene had zelf in de opslag een koffer gevuld voor haar gezin. Sveta, 36 jaar, zorgt alleen voor haar twee

kinderen, Dimitri van 12 jaar en Vera van 10 jaar. Ze waren thuis vanwege de visite uit Nederland. En precies op deze dag was zoon Dimitri jarig! We zochten een paar cadeautjes voor hem uit. De man van Sveta heeft het gezin in de steek gelaten. Ze mochten van hem wel blijven wonen in de driekamerflat van hem: "Hij wil de helft van

de flat op naam van de kinderen schrijven," vertelde Sveta. In de hoek van de kamer zagen we een naaimachine en ernaast lagen heel veel genaaide kipa's. Sveta vertelde dat Chesed haar gevraagd heeft voor de opening van het gebouw 500 kipa's te maken: "Ik teken en knip zelf het patroon en daarna naai ik de kipa's. Er komt ook nog het embleem van Chesed Bhest op." Sveta is van beroep naaister. Daarmee verdient zij ongeveer 1200 grivna per maand (€ 42,-). Voor de Joodse gemeenschap repareert en naait zij gratis.

Er werd vanwege de verjaardag van Dimitri taart geserveerd. Wij legden het sponsorplan uit. Sveta was heel dankbaar. Het is voor haar heel moeilijk om de vaste lasten van gas, water en licht te betalen.

We lazen psalm 23 en een paar verzen uit Johannes 10 ter bemoediging, gaven de cadeautjes en namen afscheid van dit leuke gezinnetje.

Nog € 50.000,- nodig

De directeur wachtte al met smart op ons in een restaurant, waar we 'abeed' (warm middagmaal) kregen aangeboden. Hij praatte ons bij over het nieuwe Chesedgebouw en vroeg: "Kunnen jullie nog aan jullie sponsors vragen om bij te dragen? We zouden zo graag het gebouw in september openen, op de datum dat Chesed 18 jaar bestaat. Geldgebrek verhindert de goede voortgang." Toen we vroegen wat er nog nodig was, antwoordde Igor: "We hebben nog maar 50.000 nodig." Heel veel is al betaald: "Joint betaalt bijvoorbeeld voor de inrichting. Het belangrijkste is de verwarming, daar is € 10.000,- voor nodig." Igor vertelde dat er heel veel door vrijwilligers gedaan wordt: "Er is geen mens in de Joodse gemeenschap die niet aan de bouw meegewolpen heeft." Later op de dag reden

we naar het nieuwe gebouw. Het is al voor een groot deel klaar. Toch moet er nog heel veel gebeuren, zagen we wel. We raakten onder de indruk van de veelzijdigheid van het gebouw en haar multifunctionele doel. Het belooft echt een Joods centrum te worden, waar allerlei activiteiten zullen plaatsvinden. Maar vooral zal het een plaats zijn van waaruit de Joodse gemeenschap wordt gediend en een plaats van ontmoeting. Het biedt ook mogelijkheden voor concerten en optredens. Igor gaf nog wat meer achtergrond informatie met betrekking tot de gezinnen die we bezocht hadden. Hij bedankte Stichting Roechama heel erg: "Elk mens heeft een droom, jullie sponsors maken deze dromen werkelijkheid."

70 monumenten

Omdat Harry en Gery voor het eerst mee waren, gingen we ook naar het museum. Daar wordt een goed beeld gegeven van het Joodse leven vroeger en nu. De kamer die ingericht is als herinnering aan de 'shoa' is altijd weer indrukwekkend. Op de wanden staan ook de namen van vele steden en dor-

pen in de provincie, met daarachter het aantal Joden dat daar in de 2e Wereldoorlog vermoord is. Igor had ons verteld dat in het hele gebied van Chesed Bhest Chmelniitsky wel 70 monumenten staan bij evenzoveel massagraven. Onvoorstelbaar hoe de grond doordrenkt is van onschuldig bloed dat vergoten is en dat allemaal door soldaten met op hun koppels 'Gott mit uns' en door Oekraïners die zich veelal christenen noemden.

Gezorgd voor broer

Na de rondleiding reden we naar een plein in het centrum van de stad, waar Pjotr op ons wachtte. Zijn broer

Simon, die door Roechama gesponsord werd tijdens zijn ziekte, is nog geen maand geleden overleden; één dag voor zijn 70e verjaardag. Er was gevraagd of wij nu Pjotr wilden gaan sponsoren. We besloten dat te doen. We condoleerden hem met het overlijden van zijn broer. Pjotr vertelde: *"Ik heb 5 ½ maand voor hem gezorgd en al die tijd heb ik niet gewerkt. Deze week ben ik weer begonnen."* Hij bedankte voor de hulp en de kaarten die zijn broer heeft gekregen uit Nederland. Pjotr blijft nu alleen achter in het ouderlijk huis. Met hulp van Roechama is het gemakkelijker de maandelijkse lasten op te brengen. We gaven ook Pjotr een tas met spullen, gingen nog samen op de foto en namen afscheid van deze vriendelijke man.

Met Pjotr (in het midden)

Twee keer weduwe

We deden nog één bezoek. Bij de nog betrekkelijk jong weduwe Loedmila. Wat heeft deze vrouw al veel meegemaakt. Loedmila vertelde: *"In 1993 overleed mijn eerste man aan kanker. Hij was nog maar 39 jaar. In 2005 overleed mijn tweede man. Hij was nog maar 45. Hij was kerngezond. Ik ging naar de markt en toen ik terugkwam was hij overleden. Van de eerste man had ik afscheid kunnen nemen, van de tweede man niet."* Op Loedmila's gezicht tekende zich het verdriet af. Ze vertelde dat ze daarna verhuisde, weg uit het centrum, dat zo luidruchtig was; *"Ik kon geen muziek meer verdragen."* Loedmila werd geboren in Jarmolintsi.

Haar vader heeft als 20 jarige aan het front gevochten net als haar opa, die sneuvelde. Toen haar vader als invalide terugkwam, hoorde hij dat al zijn lieve Joodse familieleden, ouders, broers, zussen, ooms en tantes, door de fascistische waren doodgeschoten in het dorp Deraznja. Hij wist zelfs niet waar hun (massa)graf was. Hij trouwde met een Oekraïense vrouw en in 1954 werd Loedmila geboren. Zij verhuisde naar Chmelnitsky om een vak te leren en werd kapster. Daarmee verdient ze nu af en toe nog wat bij. Bij Loedmila is behalve hartklachten ook Hepatitis B vastgesteld. De behandeling ervan kost veel geld, daarom wordt zij gesponsord.

Loedmila vertelde ook nog dat het hele gezin in 1991 klaar was om naar Israël te gaan, maar op het eind gaf haar schoonmoeder geen toestemming om te gaan: *"Iemand had haar overgehaald."* We lazen voor haar uit Jesaja 49:14-16, Gods belofte dat Hij Zijn volk niet zal vergeten.

Na dit bezoek bezochten we het massagraf aan de oostkant van de stad, waar we ook al een paar keer eerder geweest zijn. 8700 Joodse mannen, vrouwen en kinderen werden buiten de stad gedreven en doodgeschoten of levend begraven in de diepe kuilen. Opnieuw trof ons de tekst op het monument uit Psalm 9:13: *"Want Hij eist vergelding voor vergoten bloed. Hij denkt daaraan, Hij vergeet het hulpgeroep van de ellendigen niet."*

We reden terug naar het hotel en wachtten daar op Evert en Tineke, die helemaal uit Kamjanats-Podolski moesten komen. Na hun aankomst gingen we in een restaurant met elkaar eten.

Bij Loedmila

Massagraf Chmelnitsky

101 plekken

Donderdagmorgen spraken we op het kantoor nog met Igor voordat we verder reisden naar Vinnitsa. Ook van hem hoorden we dat het kinderkamp moet stoppen: *"Alleen 20 zieke kinderen, met astma e.d. worden geholpen vanuit Engeland, niet door JOINT."* Chesed Bhest is nog steeds een bloeiende hulporganisatie. *"Er vallen 5000 mensen onder onze zorg. Op 101 plekken hebben we een afdeling van Chesed in heel de provincie."* Deze provincie is groter dan de helft van Nederland. Er zijn in totaal nog 46 holocaust overlevenden. Igor gaf ook aan dat wanneer wij meer mensen willen en kunnen helpen hij ons er nog heel veel kan geven: *"In Slavoeto bijvoorbeeld helpen jullie nu één gezin, maar er zijn er zeker nog vijf of zes die ook hulp nodig hebben."* Het werd tijd om afscheid te nemen. We hopen elkaar terug te zien, misschien wel in september wanneer het gebouw geopend wordt.

Precies op mijn verjaardag

We gingen onderweg naar Vinnitsa. We hadden al besloten dat we 40 kilometer voor de stad linksaf zouden slaan naar de stad Chmelnik. Daar helpen we ook een gezin, dat we nog nooit bezocht hebben. Het kostte wat moeite om in de flat binnen te komen, maar toen we binnen kwamen, begrepen we het. De vrouw Irina, van 68 jaar, heeft twee infarcten gehad en is halfzijdig verlamd. Daarom kon zij alleen met veel moeite en na lange tijd de deur opendoen. Haar man Vladimir was niet thuis: *"Hij is naar een begrafenis van zijn oom,"* legde Irina uit. De zoon Sergey, van 44 jaar, die

Irina is halfzijdig verlamd

bij hen in woont, bleek al 15 jaar verlamd. Daarbij heeft hij aids opgelopen. Hij ligt de hele dag op bed. Toen we bij Irina's bed zaten kwam hij even de kamer binnen om een medicijn uit de toiletas van zijn moeder te halen. Het leek wel een kampoverlevende, zoals hij eruit zag. Irina probeerde een paar woordjes Engels te spreken, zij is immers jarenlang Engelse leerkracht geweest. Het ging haar heel moeilijk af. Ze excuseerde zich dat ze twee infarcten heeft gehad en heel veel vergeten is. Irina vertelde: "Het eerste infarct in 2000 was precies op mijn verjaardag en anderhalf jaar later kreeg ik de tweede." Irina werd steeds emotioneel. De nood is ook zo groot. Dat dit haar overkomen is, en dan nog wel op haar verjaardag! Dat herhaalde ze steeds.

Alles in huis zag er oud, vies en versleten uit. Er is geen geld voor reparaties of nieuwe spullen. Samen hebben ze een pensioen van bij elkaar opgeteld nog geen € 90,- Daar moeten behalve eten en vaste lasten ook dure medicijnen van worden betaald. Ons hart werd geraakt toen Irina zei: "Ik ben al drie jaar niet buiten geweest. Ik zou zo graag naar buiten gaan. Als mijn broer, die in Israël woont, van de zomer komt, zal hij mij naar buiten helpen, dat heeft hij beloofd." Hoe dat dan moet weten we niet, want er is geen lift in de flat en ze wonen op de derde verdieping.

De zoon van Irina, Sergey

In mijn hoofd blijven hangen

Irina neemt het zichzelf kwalijk dat ze niet geluisterd heeft naar de waarschuwingen van haar collega's vóór het insult: "Ik had een veel te hoge bloeddruk, maar ik heb er niets mee gedaan." Irina is ook bang om 's nachts te vallen, wanneer ze naar het toilet moet: "Ik ben pas nog een keer gevallen, ik ben zo bang dat ik weer val." Af en toe veranderde ze van toon: "Hartelijke dank dat jullie gemeente ons helpt," zei ze. En even later: "Fijn dat jullie hier gekomen zijn, jullie hebben zo'n verre reis gemaakt."

We probeerden haar gedachten op

Bemoediging uit de Bijbel

God te richten. Irina reageerde: "Toen ik jong was, ben ik onderwezen, dat God niet bestaat. Dat is in mijn hoofd blijven hangen." We kwamen met de kalender. Die gaven we haar en Ria las o.a. de tekst voor die bij de maand maart stond: "Vertrouw uw weg aan de Heere toe, en vertrouw op Hem; Hij zal het doen." We brachten in het kort de boodschap van redding. Ze luisterde aandachtig. We stelden haar

voor haar man te vragen het boek De Schuilplaats aan haar voor te lezen. Irina ziet zelf erg slecht. Ze zei ook nog dat ze benieuwd was hoe hij zou reageren als ze hem vertelde wat wij allemaal gezegd hebben en achtergelaten hadden. We namen afscheid van Irina die zo'n stuk blijmoediger was dan toen we kwamen. Er is hier structurele hulp en bezoek nodig.

Meer gezinnen sponsoren

We vervolgden de reis naar Vinnitsa en kwamen aan bij het Chesed kantoor. We spraken met Vova de directeur. Het werd een erg open gesprek. Ook in Vinnitsa is de situatie gecompliceerd. Vova vertelde: "Ook hier is het kinderprogramma gestopt, Ik heb helemaal geen geld. Vorig jaar konden we nog rugzakken kopen, dit jaar zal dat niet kunnen. Ook schoolpakketten voor de kinderen niet." Wij gaven aan te gaan kijken wat wij kunnen doen. "Over de toekomst van Chesed is ook nog niet alles bekend," zei Vova. Op dat moment kwamen Raya en haar man Misja even langs bij de directeur. Hen bezochten we een jaar geleden

Raya en Misja

precies op de 70ste verjaardag van Raya. Misja heeft nu medische onderzoeken nodig, maar Chesed kan niet helpen. Wij waren dankbaar voor de extra gift van een sponsor, waardoor we hen direct het benodigde bedrag konden geven.

Vova vroeg tenslotte nog of we bereid waren nog meer gezinnen te sponsoren. Hij had al vijf adressen beschikbaar. Indien het mogelijk zou zijn, zouden we er direct een paar kunnen bezoeken de volgende dag.

Dennis naar Israël?

We deden met ons contactpersoon Tanja direct nog twee bezoeken. Eerst werd Dennis bezocht. Hem helpen we al vanaf het ontstaan van de stichting

in 2004. Toen was hij nog maar 8 of 9 jaar oud. Zijn oma zorgde altijd voor hem, omdat zijn moeder de ziekte van Huntington had, een hersenziekte, waaraan ze uiteindelijk een paar jaar geleden overleden is. Oma is echter vorig jaar ook overleden. Bij Dennis is vast komen te staan dat hij dezelfde ziekte als zijn moeder heeft.

Dennis is nu 21 jaar. Hij heeft werk als drummer bij het filharmonisch orkest. Daarmee verdient hij zo'n 2500 grivna (85 euro) per maand.

We bespraken met Dennis over Aliya maken: "In Israël zijn ze vakkundiger en kunnen ze de ziekte beter bestrijden," zo moedigden wij aan. Dennis zei ook te willen gaan; "Ik heb het verlangen weg te gaan. Ik ben er ook mee bezig. Via het programma 'massa', kan ik voor tien maanden naar Israël en daarna kan ik een verblijfsvergunning krijgen. Maar voor deze betaalde opleiding in Israël zou ik zelf € 1500,- moeten bijdragen, volgens de consul." We zegden toe dit geld te willen betalen, indien de consul bij dit standpunt blijft. We gaven Dennis een cadeautje van de sponsor, die hem al vanaf het allereerste begin sponsort. Ook gaven we hem een Hebreeuws/Russische CD van Boris uit Belarus en de DVD 'God of wonders'. De brochure

Kom naar huis gaven we, zodat Dennis ook Gods plan zal kunnen begrijpen door de hele Bijbel heen.

André en zijn moeder

Van Dennis naar het volgende gezin betekende alleen maar de binnenplaats oversteken. André wachtte ons op, samen met zijn moeder. Van

het oorspronkelijke aantal van acht personen dat in de flat woonde, toen we Andre en zijn broers twaalf jaar geleden begonnen te sponsoren, woont alleen André nog in de flat. Een neef woont bij hem. Zijn opa en oma zijn beiden gestorven. Oma pas vorig jaar. Marina, de moeder van André, woont ergens anders en Dima, die ondertussen al 25 jaar is, is met zijn vader en moeder naar Israël verhuist. Maxiëm dient op dit moment in het leger in Oekraïne. André is invalide van de 3e groep vanwege een leverziekte. Hij heeft geen werk, alleen doet hij af en toe wat klusjes, zoals sneeuwruimen in de winter.

Het was fijn om met André en zijn moeder te praten. We gaven André, behalve de tas met spullen ook de CD met Hebreeuws/Russische liederen en ook het boekje 'Kom naar huis'.

Kracht van gebed

We zetten Tanja af en gingen met zijn zessen bij Sveta op bezoek; om haar te bemoedigen, maar ook om zelf bemoedigd te worden. Sveta heeft niet alleen een zwakke gezondheid door

een kinderziekte die ze kreeg in 1997, maar ze heeft de laatste jaren ook vele operaties gehad vanwege borstkanker en uitzaaiingen. Net als in september had Sveta een appeltaart gebakken. Ze zag er goed uit: "De hele week had ik last van mijn buik, maar toen Tanja belde dat jullie zouden komen, is het langzamerhand beter geworden." Sveta gaf aan dat het soms niet zo goed gaat, dan heeft ze veel pijn, maar Sveta straalde overgave uit toen ze zei: "Ik ben rustig. Ik ben blij, dankbaar hoe het nu is. Ik zou ook niets terug willen draaien."

Sveta gaf nog een les door: "Een man had een boom geplant. 's Avonds bad hij tot God; "Geef morgen zon." Een andere keer vroeg hij: "Geef morgen regen." Steeds vroeg hij om van alles voor die boom. Uiteindelijk ging de boom dood. Toen hij dit besprak met een gelovige, zei deze: "Je moet niet vragen voor morgen, vertrouw op God." Dat is ook mijn leven."

Sveta getuigde van de kracht van het gebed: "Als jullie weg zijn, voel ik nog steeds de kracht van het gebed. Door de gesprekken wordt het geloof ook opgebouwd." Wij getuigden wat ons bezoek bij haar de vorige keer gedaan had bij Hans en Aize en bij de rest van de groep; het had ons allen diep geraakt en bemoedigd.

Tekst komt direct binnen

Toen bedankte Sveta nog voor de kalender: "Deze kalender (met Bijbelteksten) is meer dan medicijnen. Als ik het heel moeilijk heb, grijp ik naar de kalender. De tekst die kort en krachtig is, komt dan gelijk binnen." Daarna kwamen de kaarten die door Rochema sponsoren gestuurd worden nog aan de beurt; "De verzen die daarop staan, leren op God te vertrouwen in plaats van op het verstand. Ik krijg zelfs kaarten vanuit België."

Toen haar gevraagd werd hoe lang ze al ziek is, vertelde Sveta haar hele weg

"Als jullie weg zijn, voel ik nog steeds de kracht van het gebed..."

Vika is verlamd geraakt

van ziek zijn in het kort. *"De infectie had invloed op alles, op mijn keel, mijn maag, mijn rug en mijn zenuwen. Ik heb drie weken plat gelegen. Ik kon me niet bewegen. Slappe spieren heb ik nog steeds, al twintig jaar. Later is daar nog kanker bij gekomen."*

Na nog een lied gezongen te hebben lazen we toepasselijk Mattheüs 10:29-31, dat geen musje op de aarde valt buiten de Vader om, en dat de haren van ons hoofd zijn geteld. Met als toepassing: *"Wees dus niet bevreesd, u gaat veel musjes te boven."* Ook het vervolg over het belijden van de Heere Jezus voor de mensen, was op Sveta van toepassing. Zij getuigt van wat God in haar leven doet.

Deze avond aten we zoals gewoonlijk in Vinnitsa met Sergey pizza en speelden we biljart. Sergey stelt dat altijd heel erg op prijs; hij heeft helemaal geen familie.

Traditioneel eten en biljarten met Sergey (midden)

Geen gepensioneerd

Vrijdag morgen reden we naar het 'Jezusgebied'; zo genoemd, omdat de Joden voor de oorlog in deze, toen nog, buitenwijk van de stad bij elkaar woonden. Hier woont Tanja, die al 25 jaar zorgt voor haar zwaar gehandicapte dochter Vika. Zij werd gezond geboren, maar toen ze 1,5 jaar oud was, hebben ze bij een injectie in de rug het zenuwstelsel geraakt. Hierdoor is Vika helemaal verlamd geraakt; ze is helemaal vergroeid. Bij Tanja was een kleindochter op bezoek uit Kiev. Daar woont haar zoon. Hij heeft ook nog een zoontje van drie jaar. Tanja liet ons zien wat er al van het sponsorgeld betaald is. Ze heeft voor een gasfornuis gespaard met oven en nu wil ze sparen voor een nieuwe ver-

warmingsketel; de oude is versleten en erg oneconomisch. Tanja probeert ook nog wat te werken: *"In Oekraïne hebben we geen gepensioneerd; van een pensioen kun je niet leven, dus iedereen werkt door"*, zo merkte ze op. Toch klaagde Tanya niet, ondanks dat ze altijd aan huis gebonden is: *"Waarom zou ik huilen? Als het nodig is en ik echt weg moet, komt mijn zus oppassen."* We gingen ook naar de kamer waar Vika lag. Ze werd wakker en Ria had contact met haar. We konden zelfs een paar foto's maken waarop zij lacht. Dagelijks moet Vika vele malen gekeerd worden door haar moeder en ook 's nachts. Overdag wordt ze door Tanja soms in een stoel gelegd tussen allemaal kussens, zodat ze toch even uit bed is. We lazen ook bij Tanja uit Gods Woord en gaven haar de tas met spullen en boeken. Omdat ze een eigen moes- en bloementuin heeft mocht ze zaad uitkiezen. Daar was ze blij mee zagen we.

Feest bij de drieling

Toen werd het feest. We kwamen aan bij Tamara en haar drieling. Voor hen was zoveel meegegeven! Eén van de beide sponsors had geld gegeven voor een stapelbed met drie slaapplekken; dat bed stond er inmiddels. Voor dat bed had de sponsor beddengoed en kussens meegegeven, ook voor een bed voor moeder Tamara. Wij hadden matrassen bij ons en ook een compleet bed met matras voor Tamara. Ook waren er heel veel cadeautjes door beide sponsors meegegeven. Toen dit allemaal binnengebracht werd en uitgedeeld, was het feest compleet.

Spasieba!

De kinderen vlogen ieder van ons om de hals en bleven maar zeggen; *"spasieba, jesjoe padarkie"*, *"dank je wel, nog meer cadeautjes."*

Ze pakten ze één voor één uit en maakten steeds vreugdedansjes. Tamara zelf was ook zo blij en open. Het was een totaal andere Tamara dan die we een jaar geleden ontmoetten. Ze kon haar ogen niet geloven; de bedden kregen allemaal een matras en een dekbed met overtrek in vrolijke kleuren. En de cadeautjes bleven maar komen.

We konden heel veel mooie foto's en ook een paar filmpjes maken. Tamara straalde, na het verdriet dat ze meegemaakt heeft, toen haar man in Israël heel plotseling stierf aan een hartinfarct. Ze vertrouwde ons toe, dat ze ook naar een gemeente gaat en gelovig is: *"Dit is allemaal Gods zorg"*

De drieling met nieuwe rugtassen

Tamara was heel blij

voor ons." De boeken die we ook deze keer achterlieten, zullen zeker gelezen worden.

Drama om Sasja

In dezelfde buurt woont ook Kostja met zijn zoon Sasja van zes jaar en met zijn vader Zor, een holocaustoverlevende. Kostja is gescheiden en hij doet er alles aan om zijn zoon Sasja bij zich te mogen houden. Zijn ex-vrouw is namelijk verslaafd. Er zijn al twee rechtszaken geweest, beide heeft moeder gewonnen. Nu wordt er nog gewacht op de uitspraak van de Hoge Raad. Kostja vertelde van het drama dat hen overkomen was: *"Sasja lag in het ziekenhuis, maar omdat er een infectie was uitgebroken, had ik hem mee naar huis genomen. Sasja's"*

moeder had de politie verklaard dat ik de jongen gestolen had. De politie kwam met twee busjes met 10 man politie met machinegeweren. Zij vroegen: waar is Sasja. "In de badkamer," antwoordde ik. Al met al hebben ze hem niet meegenomen, maar nu is er voor Sasja een psycholoog nodig vanwege dit en andere drama's die zich afgespeeld hebben."

Kostja was zo blij met de hulp: "Heel de wereld helpt ons, ik weet hoe ver jullie weg wonen. We krijgen ook kaarten, zelfs uit België. Ik hoopte vandaag Eddy en Christine te zien."

Opa Zor lag in een ander kamertje. Hij wilde dat we ook even bij hem kwamen. We zaten bij zijn bed. Zor is geboren in Kiev in 1935. Ze woonden dicht bij Babi Yar, drie tramhaltes ervandaan, waar meer dan 34.000 Joden werden doodgeschoten of levend begraven. Zor's moeder wist nog net op tijd met de kinderen te vluchten naar Kam'janetsk Padolsky.

Over de oorlog spraken we niet. Zor vertelde wel over de oorlog in Afghanistan, waar hij gediend heeft in het Russische leger. Hij overleefde het een paar keer ternauwernood. Toen hij nog een litteken op zijn hoofd liet voelen, werd hij emotioneel. We leidden de aandacht wat af en troostten hem met een paar woorden. Zor bedankte voor de boeken die we een paar jaar geleden al gegeven hadden: "Die boeken die jullie geven zijn waardevol," zei hij.

We namen afscheid van het gezin. Zor stond op van zijn bed en liep zelfs mee naar buiten om ons uit te zwaaien.

Wim samen met Zor

Twee nieuwe gezinnen

We bezochten twee nieuwe gezinnen, die Vova ons de dag ervoor aanbood. We maakten kennis en hoorden van de omstandigheden van de gezinnen. Wij van onze kant legden het sponsorplan uit en gaven een eerste cadeautje: een tas met kaas, stroopwafels, shampoo en zeep en de brochure 'Kom naar huis' en het boek 'De Schuilplaats'.

Rimma woont met haar zoon Artjom en haar dochter Alexandra samen in een tweekamerflat, bestaande uit een zit-, eet- en slaapkamer en een keuken. Rimma is nog geen twee maanden geleden weduwe geworden. Haar man is gestorven aan kanker, op 44 jarige leeftijd: "Hij is een half jaar ziek geweest," sprak ze met moeite.

Ze hebben met zijn vieren altijd in deze ene kamer gewoond. Rimma is zelf zoals ze het noemt "van alle kanten Joods."

Rimma en Artjom

Ook nieuw was het gezin van Sergey met de tweeling Marina en Masja. Zij vrouw lag in het ziekenhuis op het moment van ons bezoek. Ze heeft trombose in haar been en was drie dagen geleden geopereerd. Sergey heeft psychische problemen en werkt niet. Zijn vrouw is degene die werkt, als verpleegkundige in het ziekenhuis waar ze nu ligt. Ze wordt tijdens haar verblijf in het ziekenhuis gelukkig wel doorbetaald. De tweeling was erg levendig en ze waren erg blij met de cadeautjes die we voor hen hadden. We konden nog een paar mooie foto's maken en namen afscheid met

Sergey met zijn twee dochters

de belofte dat we dit gezin zeker zullen sponsoren.

We bezochten nog een massagraf in Vinnitsa waar in grote kuilen 6000 Joodse mensen begraven liggen. Ze waren uit de stad hier naartoe gedreven, moesten zich iets verderop uitkleden en werden aan de rand van de kuilen doodgeschoten, één kogel per persoon. Kinderen werden er ook hier zo ingegooid. Er zijn nog meer massagraven en ook nog een kindergraf in Vinnitsa.

Onder tranen verteld

Onderweg naar ons hotel werden we aan het eind van de middag nog gebeld door Pauline. Hoewel ze eerst had aangegeven dat we haar niet konden bezoeken vanwege ziekenhuisafspraken, nodigde ze ons uit om toch nog langs te komen. Het kon nog mooi, als laatste bezoek. Pauline is lerares Engels geweest en zij bracht het Engels spreken met ons graag in praktijk. Eerst legde ze uit, dat ze zich eigenlijk schaamt voor haar eenvoudige woning: "Het past niet bij hoe mensen verwachten dat ik zou moeten leven als lerares Engels." Tijdens het gesprek bleek juist dat ze een 'gezelligheidsmens' is. Zij ontmoet heel graag mensen; "Ik ben ziek van alleen zijn."

Pauline heeft verschillende chemo's achter de rug vanwege bloedkanker: "Vier jaar geleden ben ik geopereerd, vorig jaar zomer moest ik chemotherapie gaan volgen. Heel vaak voel ik me heel moe, maar werken is beter dan thuis zitten en na zitten denken over mijn ziekte." Pauline is al 15 jaar gescheiden en haar enige zoon woont in Israël: "Hij is de enige ziel die met mij verbonden is. Hier heb ik helemaal niemand." Pauline had haar zoon nooit verteld dat ze kanker had. Totdat hij haar afgelopen zomer kwam bezoeken en schrok van haar korte haar. Hij zei

Pauline schrijft een bedankje

alleen maar: "Vertel!" Toen heeft ze het hem onder tranen verteld.

We genoten allemaal van het bezoek, niet in de laatste plaats Pauline zelf. We gaven haar nog wat presentjes en legden uit aan de hand van het boek *De Schuilplaats*, wat ons beweegt Joodse mensen in nood te helpen.

We beloofden nog eens terug te komen.

Bijzondere sabbatavond

In het restaurant van ons hotel hadden we een apart kamertje gereserveerd waar wij met elkaar sabbat konden vieren. We waren God zo dankbaar: hoe Hij alles geleid had en ons bewaard had en geholpen bij alle bezoeken!

Na een uurtje ging het licht opeens uit in het hele hotel. Wij aten de rest van de maaltijd bij het licht van de twee sabbatkaarsen. Omdat cappuccino niet zonder elektriciteit kon worden gemaakt, besloten we naar één van onze kamers te gaan. Na een uur was er opeens weer elektriciteit. Al was het al tien uur, we gingen nog even terug voor een kop koffie. 'Onze aparte ruimte' was niet beschikbaar, maar wel een andere ruimte. Heel mooi was dat daar juist een groep gelovigen bleek te zijn neergestreken. Het waren zes Oekraïners en vier Amerikanen die met elkaar verbonden waren in een christelijke organisatie. Ze waren belangstellend naar onze missie. We konden een aantal boeken en brochures delen in het Engels en Russisch: Weg uit Babylon, en de brochure "De vrouw dronken van bloed".

Zo had de Heere het uitvallen van het licht gebruikt om nog wat extra te kunnen zaaien.

Samenkomst in Zitimir

Zaterdagmorgen vertrokken we al voor half acht naar Zitimir. Daar woonden we de samenkomst van de Messiaanse gemeente "Broodhuis" bij. Behalve de voorganger Arkady ontmoetten we daar ook onze Joodse vriend Boris, met zijn vrouw en dochter Julia, die negen jaar geleden twee maanden bij ons Nederland gelogeed heeft. Twee broeders preekten; de één over het "gewillig van hart zijn en een wijs hart hebben" de ander over "indien de tarwekorrel niet sterft, brengt het geen vrucht voort." Het was heel leerzaam. Daarna mocht Wim nog kort delen uit het Woord. Hij sprak over 'de Koning komt, word wakker.' Na de dienst spraken we nog met de voorganger Arkady. Hij vertelde hoe zijn vader en opa de oorlog overleefden: "*Vader ging na zijn werk nog tien kilometer lopen om zijn broertjes eten te brengen, die anders omgekomen waren van de honger.*" Bij Boris, de hulppastor en musicus, kregen we thuis een uitgebreide maaltijd geserveerd. Oma en Lena waren er een paar dagen druk mee geweest. Toen we Boris vroegen naar zijn bediening, kregen we heel wat te horen: "*Ik ben hulppastor en leid ook de aanbidding in de samenkomst en ik ben verantwoordelijk voor de jeugddiensten en de jeugdgroep. Ook leid ik in verschillende plaatsen diensten. Ik heb elke dag wel ergens een dienst, alleen donderdag niet, dan geef ik les op de universiteit.*" Boris getuigde dat er ook vrucht is op het werk: "*In Korastin komen zes mensen trouw naar de samenkomst; een verslaafde zoon van een vrouw, die al kwam, heeft zich bekeerd. Ook is er een jongen van 18 jaar, die één been is verloren toen hij onder de trein kwam; ook hij heeft zich bekeerd.*"

Joodse waarden en Jesjoea

De Messiaanse gemeente is erg actief. Elke dag is er wel een activiteit, zoals elke vrijdagochtend om zeven uur: "*Dan is er broedergebed en vasten voor de gemeente en de samenkomst op sjabbat.*"

Boris uitte ook zijn zorgen over veel Messiaanse gemeenten. Bij velen gaat het meer om uiterlijke kenmerken, zoals dragen het van een kipa dan om het Woord: "*Joodse waarden worden*

boven Jesjoea gesteld." Hij vertelde ook nog wat hij meegemaakt had op een conferentie waar allemaal niet-Joden kipa's en dergelijke droegen. *Eén van hen vroeg aan Boris, die Jood is, waarom hij geen kipa droeg. Boris zei: "Ik heb geantwoord: God weet zo ook wel dat ik Jood ben."*

Boris pakte zijn gitaar. Samen zongen we een paar Hebreeuwse liederen. We baden voor elkaar en namen daarna hartelijk afscheid. We ervoeren diepe geestelijke banden.

We aanvaardden de terugtocht. 's Avonds om acht uur waren we bij de grens. De overgang kostte ons wel twee uur. Na een korte overnachting reden we de laatste 1450 kilometer in één dag.

Heel dankbaar en voldaan kwamen we thuis. Hoeveel de reis vermoeiend en intensief was, had het ons juist ook energie gegeven. Het voorbeeld van Boris speelde door ons hoofd. Wat kunnen we veel betekenen en meer vrucht dragen, wanneer we onze tijd, energie, geld en gaven helemaal in de hand van de Heere geven en altijd voor Hem beschikbaar zijn!

Terugkijkend op de hele reis zeggen we:

"Alle eer aan onze God en Vader en Jesjoea de Koning van Israël. Hij leidde alles, Hij zegende en bewaarde. Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid."

5 teamleden met directeur Chessed Rovno

Projecten

Graag willen we een aantal belangrijke projecten onder uw aandacht brengen. We bedanken u voor uw giften en hopen met uw steun door te kunnen gaan met deze projecten!

Medicijnen

Alle medicijnen en ook alle ziekenhuiskosten moeten in Oekraïne zelf betaald worden. We krijgen dan ook veelvuldige verzoeken om bij te springen in geval van operaties, chemokuren, ziekenhuisopnames etc. Wilt u hieraan bijdragen? Vermeld dan "medische zorg"

Nieuwbouw Chesedkantoor Chmelnitski (foto rechtsboven)

Zoals in het reisverslag te lezen valt is het nieuwe gebouw nog lang niet afgebouwd. We geloven dat Israël de uiteindelijke bestemming is van het Joodse volk. Maar er zijn nog veel Joodse mensen in Oekraïne, die zorg en aandacht nodig hebben. En we horen overall hoe Chesed daarin voorziet. Momenteel zit Chesed Besht in een pand wat ze huren en wat heel onpraktisch is. Ze kunnen daar geen activiteiten houden voor de Joodse gemeenschap. Daarom is het nodig dat het nieuwe gebouw in gebruik genomen kan worden. Dit nieuwe gebouw is niet alleen een kantoor, maar ook een plaats van ontmoeting voor alle leeftijden. Tevens zit er in dit nieuwe gebouw een gaarkeuken en een gymzaal. Kortom, een multifunctioneel gebouw. Hoewel er nog een groot bedrag nodig is, is ieder willekeurig bedrag welkom! Wilt u bijdragen? Vermeld dan "Bouw Chesed Besht"

Kinderwerk Rovno

Overall horen we dat Chesed geen budget meer krijgt voor het kinderprogramma. Dat betekent dat het kinderwerk niet meer kan draaien, dat er geen geld meer is voor medicijnen voor kinderen (alleen nog voor ernstig chronisch zieke kinderen), geen geld voor schoolspullen etc. In Rovno is er drie maal in de week kinderclub. Het is hen gelukt geld te vinden om een kinderwerker te betalen. Maar er is geen geld voor materiaal, geen geld om wat drinken, geen geld om de kinderen thuis te laten brengen etc. Wilt u helpen dit kinderprogramma in Rovno drie maal per week door te laten gaan? Vermeld dan bij uw gift: "Kinderwerk Rovno". Wilt u structureel aan dit programma bijdrage, neem dan contact met ons op per mail.

Schoolspullen

Vroeger kreeg Chesed ook geld om schoolspullen voor de kinderen aan te schaffen. Maar ook hiervoor krijgen ze geen budget meer. We willen proberen de kinderen in Vinnitsa te voorzien van een rugzak, schriften pennen, boeken et. Wilt u hieraan bijdragen? Vermeld dan "Schoolspullen".

Stichting Roechama

Claes de Jongstraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

